

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

לכיתות י"א

פסיכולוגיה

הוראות לנבחן

- משך הבחינה: שעתיים.
- מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (ארבעה סעיפים $\times 12\frac{1}{2}$) – 50 נקודות
פרק שני – (חמש שאלות $\times 10$) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.
(2) בתשובתיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על ארבעה סעיפים מן השאלות 1-4 (לכל סעיף – $12\frac{1}{2}$ נקודות).

1. עידו, תלמיד בכיתה י"א, מתנגד ללמידה המקוונת ("שיעורי זום"). לטענתו, למידה זו אינה יעילה ופוגעת בהבנה ובזכירה של החומר. הוא ממעט להשתתף בשיעורים המקוונים וחושש שהישגיו בלימודים ייפגעו בשל כך.
 - א. הצג את שלושת מרכיבי העמדה, והדגם שניים מהם באמצעות הפתיח.
 - ב. הצג שני סוגים של זיכרון לבחירתך, והסבר את תפקידם בלמידה המקוונת.

2. במחקר שערכה אליזבת לופטוס (Loftus, 1974) היא בדקה אם אפשר לסמוך על עדות ראייה בתאונות דרכים. מסקנת המחקר הייתה שיש לייחס אמינות נמוכה לעדות ראייה.
 - א. הסבר כיצד אפשר להיעזר בממצאים אלה בחקר תאונות דרכים.
 - ב. הצג ארבע מטרות של הפסיכולוגיה, והסבר כיצד שתיים מן המטרות האלה באות לידי ביטוי במחקר המתואר בפתיח.

3. חנית, עובדת סוציאלית ואימא לתינוקת, נמצאת בחופשת לידה. היא מתלבטת אם להתנדב בפרויקט חברתי כלל-ארצי שמעניק סיוע למשפחות שנקלעו למצוקה בעקבות משבר הקורונה. השתתפות בפרויקט זה תחייב אותה להיעדר מן הבית כל יום.
 - א. הצג שני מאפיינים של השלב האורלי, לפי התאוריה של פרויד.
 - ב. הסבר כיצד הבנת מאפיינים אלה יכולה להשפיע על החלטתה של חנית להתנדב בפרויקט המתואר בפתיח.
 - ג. הצג את מודל קבלת ההחלטות של דארלי ולאטנה (Darley & Latane, 1968).
 - הסבר כיצד יישום שלבי המודל הזה בידי חנית אמור להשפיע על החלטתה להתנדב בפרויקט.

4. עקב משבר הקורונה מבוגרים וקשישים רבים אינם נפגשים עם בני משפחותיהם. מצב זה גורם להם להרגיש לחץ ובדידות.
 - א. על פי אריקסון, ציין באיזה שלב נמצאים הקשישים האלה.
 - תאר את הקונפליקט המתרחש בשלב זה, והדגם אותו באמצעות הפתיח.
 - ב. הצג שני סוגים של תגובות על לחץ, וציין שתי תגובות על לחץ שאנשים מבוגרים עשויים לחוות עקב משבר הקורונה.

פרק שני (50 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 5-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. פטי וקסיופו (Petty & Cacioppo, 1986) הציעו תאוריה העוסקת בשינוי עמדות באמצעות שכנוע. הם הבחינו בין שני מסלולי עיבוד מידע.

השווה בין שני מסלולי עיבוד המידע באמצעות שני קריטריונים לבחירתך.
6. נמרוד תרם כסף שקיבל מן המדינה לארגון המטפל בקשישים עריריים.

הצג תכונה אחת של אישיות אלטרואיסטית, והדגם אותה באמצעות המעשה של נמרוד. ציין איזה ערך עומד, לדעתך, בבסיס ההחלטה של נמרוד. הסבר אם לדעתך יש לערך שצינת חשיבות במקרה זה. נמק את תשובתך.
7. מחנכים רבים מעוניינים שתלמידיהם יתנדבו שעות רבות יותר מן הנדרש בפרויקט המעורבות החברתית בבית הספר.

הצג שני עקרונות של היענות ושכנוע על פי קרניק (Kernick, 2012). הדגם אחד מן העקרונות באמצעות הפתיח.
8. הסבר מהו "תסביך אדיפוס" על פי התאוריה של פרויד.

ציין באיזה שלב התסביך מתרחש, על פי התאוריה הפסיכו־סקסואלית.
9. בשנים האחרונות פותחו תוכנות לזיהוי פנים ורגשות בתצלומים ובסרטונים.

הצג את מטרת המחקר של אקמן ופריזן (Ekman & Friesen, 1969) בנושא הבעות הפנים ואת מסקנות המחקר.
10. יש הטוענים שמרבית התכונות וההתנהגויות של האדם מעוצבות באמצעות שילוב של גורמי תורשה וסביבה.

הסבר באמצעות תוצאות המחקר של גזל ותומפסון (Gesell & Thompson, 1929) את הטענה שבפתיח.
11. מהי הטענה המרכזית של תאוריית הגשטאלט?

הדגם את הטענה באמצעות אחד העקרונות של תאוריית הגשטאלט בתפיסה.

12. לפניך טענה: "במצבים עמומים (אי־ודאות) אנשים נוהגים לציית לדבריהם של בעלי סמכות". האם אתה מסכים עם טענה זו? הסבר ונמק את תשובתך באמצעות נימוק מסוג ראיה.
13. הסבר מהו אפקט העומד מן הצד, והצג שתִּי סיבות להתרחשות תופעה זו.
14. כמה מתלמידי י"ב מרגישים לחץ מכיוון שהם לקראת גיוס ומתלבטים אם להתנדב לשנת שירות או להתגייס לצה"ל מייד אחרי סיום שנת הלימודים. ציין והצג שני גורמים ללחץ על פי מודל הגירויים, והדגם אחד מן הגורמים באמצעות הפתיח.
15. הצג מהו הקונפליקט המרכזי שמאפיין את גיל ההתבגרות על פי התאוריה של אריקסון, והסבר כיצד החברה יכולה לסייע בפתרון קונפליקט זה.
16. בניסוי קליני שערך המכון הביולוגי כדי למצוא חיסון נגד נגיף הקורונה השתתפו כמה אלפי מתנדבים בני 18 ומעלה. חצי מהם חוסנו בחיסון אמיתי והחצי האחר — בחיסון דמה (פלצבו). לפי הערכת המכון, הניסוי יושלם ויפורסם לקראת חודש מאי 2021.
- בוחבוט, א. (2020, אוקטובר 25). המכון הביולוגי יחל בשבוע הבא את הניסויים בבני אדם לחיסון הקורונה. אווזר מתוך: <https://news.walla.co.il> [13/12/2020]
- הצג שלושה תנאים הנדרשים לעריכת ניסוי מדעי.
- האם הניסוי המוצג בפתיח נחשב לניסוי מדעי? נמק את תשובתך.

בהצלחה!